

Postflyget på Barkarby

av Ulla Lundquist

Ulla Lundquist
Foto: Björn Olson

Med anledning av att Barkarby flygfält just firat 100 år visar jag här några objekt ur min filatelistiska Hembygdssamling. De har alla fyra varit med på de tidigaste flygningarna med post från eller till Barkarby 1928-1929. Samlingen har jag kallat ”Kommunikationer och deras nyttjande inom Järfälla kommun.”

Aktiebolaget Aerotransports äldsta S-AAAC flygplan, Junkers F13 som inköpts 1924, blev världens första bemannade flygplan med postsorteringskupé.
Foto: okänd.

Barkarby flygfält var ett av världens äldsta flygfält. Det kallades i början Hägerstalundsfältet och har funnits sedan 1913. Det användes i början i samband med militära manövrer på Järvafältet. Från 1926 fram till att Bromma flygplats var färdig 1936 och till F8:s tillkomst 1938, var Barkarby den enda landbaserade flygplatsen i Stockholm. Fältet lydde under flygstabens flygavdelning.

ABA, förkortning för Aktiebolaget Aerotransport, började etablera sig på Barkarbyfältet 1924. ABA drev redan flera både inrikes- och utrikeslinjer men den verksamhet som var mest lönsam var postflyget. För att påskynda postbefordran till kontinenten började man 1928 på försök med nattpostflyg. Den allra första nattpostflyglinjen startade den 28 juni från Barkarby och gick till Malmö – Hamburg – Amsterdam – London. Pilot var flygkapten K. B. Liljeberg och notarie Olav Olsen bemannade världens första

postsorteringskupé i ett flygplan. Passagerarutrymmet hade byggts om för postsortering. Flygplanet var ett av ABA:s äldsta S-AAAC, en Junkers F13 inköpt 1924.

Avfärden skedde från Barkarby vid 17-tiden den 18 juni 1928 med mellanlandning i Malmö. Via Hamburg fortsatte färden till Holland. Där mötte planet ett oväder med stora hagel som skadade hastighetsmätaren. Skadan reparerades på Schiphol och två timmar försenat landade planet 19 juni 12.35 på Croydons flygplats i London. Den medförda posten hann med utbärningsturen 13.30 i London.

Nästa dag 20 juni kl 18.00 startade återfärden från London. I Örjan Lünings bok ”Luftpostens historia i Norden” finns loggbok skriven av den flygande postiljonen Olsen från returflygningen London – Barkarby. Så här upplevde han den:

Kopia på kort med engelsk text som sänts med premiärturen från London och som stämplats där i nederkanten.
(Jag vet inget om stämpeln och om det skall vara med. Jag har det inte med i samlingen).

20/6 (på Croydon flygplats, London)

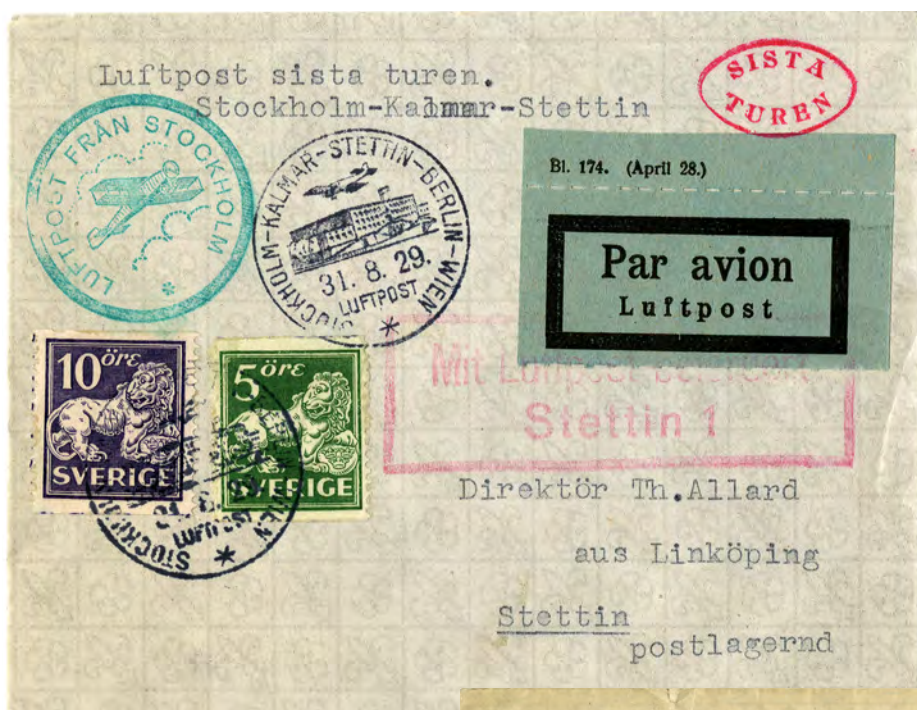
- 17.50 Ankom posten
- 17.55 Start. Grant väder med sol.
- 20.45 Ankomst Schiphol. Skymning. Mulnar.
- 21.45-24.00 Supé.
- 00.15 Intervjuer. Postmottagning. Blixtljus.
- 01.00 Start. Kolmörkt. 40 m i tak. Belysning av alla de slag tända å fältet. Julgran! Stiligt!

21/6 I Luften

- 01.07 Alldeles svart. Alla ljus släckta ombord. Mitt arbete måste inställas till Hamburg. Ljuset stör flygarna. Batterierna kanske behövas för strålkastaren. Simbälte på. Känner mig riktigt korpulent.
- 01.30 En fyr? Kallt inne. Allt svart på marken, inga konturer eller färgskiftningar. Flyga lågt. Kränger ibland duktigt. Lågt i tak kanske 50 m. Om man såge oss från marken skulle vi väl se ut som en fladdermus. Liljeberg eller mekanikern tänder ibland ficklampan och lyser på instrument eller karta. Då passar jag på att se på klockan. Sedan allt beckmörkt. Om vi skulle passera något kyrktorn ta` vi nog ofrivilligt och skala av tuppen. Det är nog lite för tidigt på morgonen för att den skall gala. Gjort en fin fallskärm av överrock och postverkets bindgarn. Skall man hoppa så kan det kanske inte skada att prova, vad postsnörena duga till.
- 01.45 Vingla riktigt bra. Ibland syns några grå strängar. Vägar? Kanaler? Undrar om det finns kraftledningar i det här landet. För i så fall ta vi dem med oss. Hemma behövs de nog. Käcka pojkar de där framme. Det skall bli roligt att se om vi komma något så när rätt. Då vi uteslutande har kompassen att gå efter.
- 02.00 Hälften så svart finns inte. Det här är allt livet på en rolig pinne.
- 02.15 40 m:s höjd. Gråvitt ovanför. Antagligen dimma.
- 02.35 Marken börjar bli mörkgrå. Jag urskiljer största rubrikstilarna i en tidning, men kan ej läsa dem.
- 02.40 Gropigt värre. 30 m högt? Skog? Mist eller dimma gör att marken ej syns. Stiliga pojkar förut. Liljeberg kniper ihop munnen. Det kostar nog på att sitta på spänn så länge.
- 03.00 Något ljusare inne. Kan dock ännu ej läsa tidningsrubriker. Gråvitt utanför. Dimma? Jag undrar hur högt vi gå nu. 30 à 40 m? Var kan vi vara? Befälet för om masten kan ej tända förr än efter Hamburg och det har jag ingenting emot. Det här är ju rasande intressant.

- 03.05 Dimman tätnar. Bara grått, mest åt babord, som grå ull. Ingen mark. Jo, nu skymtade jag något! Grått igen.
- 03.12 Rent ostlig kurs. Nu går det vågor i halvankaren! Stormby. Sjögång. Hurra! En ko. Gnistor komma bakifrån och gå framåt förbi maskinen. Draget?
- 03.15 Rubrikskrift läsbar. Guppar värre. Flodstrand med stad. Bremen? Kanske rent av Hamburg? Ångare till och med. Jo, jag tackar jag. Svängar över floden. Låg dimma. Flyga 40 m. högt?
- 03.20 Bremen? Hamburg? Rätt mycket ljusare. Maskinen snor och vrenskas på alla de sätt. Men det är bara roligt. Vi äro ju på försökstur vet jag.
- 03.22 Strålkastaren tändes. Det är tusan vad vi gå fort. Raketer synas. Aha, signaler från medmänniskor, som vet att vi finnas till. Rökbomb kastas. Facklorna på vingspetsarna tändas och gnistra. Nu får de allt se på gnistor. Skarp vänstergir. Hamburg landas i dimma och blöta. Urstilig orientering av Liljeberg. Bravo! Jag undrar hur många flygare kunnat göra något så styvt! Kan man flyga och hitta under sådant väder och ljus vi haft i natt, då kan man nog flyga när som helst åtminstone om man har Liljeberg förut och hans lille glade, lugne Tjesney (vete Rydén hur det stavas) vid sidan.”

Fem försök med nattpostflygningar var inplanerade sommaren 1928 och fyra fullföljdes, vid den femte skadades ett landningsställ redan i Malmö så turen avbröts. 1928 blev ett framgångsrikt år för luftpostens utveckling. ABA hade året innan befordrat 0,7 miljoner försändelser, nu blev resultatet 1,6 miljoner.

1929 års nattluftpost startade 30 juni. Här visas ett kuvert som sänts från Malmö till Stockholm med första turen den 31.6.29 och det fick TUR-nummer 5. Förmodligen räknade man in de fyra provturerna sommaren 1928. I Malmö användes här på kuvertet den röda specialstämpel som finns slagen på några få försändelser.

Nedanför syns ett vanligt luftpostbrev från 1929 med diverse stämplat. Brevet har gått med den flygande postkupén från Barkarby 31.8.29 och det var sommarens sista tur på linjen Stockholm – Kalmar – Stettin – Berlin – Wien.

**Jag söker ytterligare material till min Järfällasamling och är tack-
sam om ni hör av er om ni har något av detta att erbjuda. Jag är
givetvis beredd att betala intressant material.**

**Kuvert med äldre stämplor från de olika postkontoren i kommunen,
vykort härifrån, tåg, buss eller fraktbiljetter, gamla biobiljetter,
reklam från företag i kommunen o s v.**

Ulla Lundquist Tel 08- 36 78 94 e-post ulla.lundquist@tele2.se